

Lastensuojelun uudistuksessa tulee pyrkiä kokonaisvaltaisuuteen

Lapsi- ja perhejärjestöjen mielestä lastensuojelun kokonaisuus on uudistettava niin, että sirpaleisista palveluista päästään kokonaisvaltaiseen auttamiseen. Meidän on panostettava rohkeammin ehkäisevään lastensuojeluun ja annettava asiakkaille aktiivinen rooli. Järjestöjen on oltava työssä mukana vahvoina kumppaneina niin kansallisesti kuin alueellisesti.

SIRPALEISTA PYSYVYYTEEN

Yksi suurimmista haasteista järjestelmässämme on se, että ihmiset vaihtuvat autettavien ympärillä tiuhaan ja apu on sirpaleista. Lastensuojelun vaikuttavuus tulee pysyvistä ja ennustettavista ihmissuhteista sekä kokonaisvaltaisesta ja jatkuvasta tuesta. Auttamista ei tule rakentaa pistemäisten palveluiden varaan. Lastensuojelun systemisen työskentelyn esteitä tulisi vähentää muun muassa tietosuojan osalta.

Järjestöissä tunnetaan lasten ja perheiden arjen todellisuus, tuetaan viranomaisten työtä erityisosaamisella ja kehitetään toimintaa joustavasti. Järjestöjen vahva osaaminen lasten ja perheiden palveluissa ja lastensuojelussa sekä niissä hyväksi havaitut toimintamallit tulisi ottaa laajemmin osaksi julkisten palveluiden rakenteita.

AJOISSA, ROHKEASTI JA VASTUULLISESTI

Lasten ja perheiden on saatava apua ajoissa. Tarvitsemme lastensuojeluun sekä osaamista että rohkeutta. Ehkäisevään työhön tulee uskaltaa panostaa enemmän ja tukea tarjota aiemmin. Auttamisjärjestelmän tulisi perustua vahvemmin tutkittuun tietoon, jotta osaamme tunnistaa tarpeet ja auttaa oikein ja ajoissa.

Hyvän elämän alkuun satsaaminen on sekä oikein että kannattavaa. Jokaisella lapsella on oikeus elää turvassa ja saada apua ennen kuin asiat pitkittyvät ja vakavoituvat. Erityisesti tulisi huomioida odotus- ja vauva-ajan suuri merkitys läpi elämän. Tähän vaiheeseen tulisi panostaa enemmän, ja ottaa järjestöissä kehitettyjä matalan kynnyksen palveluja ja traumainformoitua työtettä vahvemmin mukaan.

OSALLISUUS JA DIALOGISUUS RAKENTEISIIN

Osallisuuden todellinen toteutuminen lastensuojelussa vaatii edelleen kehittämistä, ja lastensuojelua uudistettaessa sen on oltava keskiössä. Osallisuuden on oltava toiminnan rakenteissa ja kulttuurissa, eikä järjestövetoisena rinnakkaisena osallistumisjärjestelmänä. Lasten ja heidän läheistensä on oltava mukana yhteisessä työskentelyssä alusta alkaen, jolloin palvelut saadaan vastaamaan paremmin yksilöllisiin tarpeisiin. Lapsen edun tulee olla aina lastensuojelulain keskiössä vanhempien toiveiden sijasta.

Osallisuutta voidaan vahvistaa lisäämällä ammattilaisten osaamista, sanoittamisen taitoja sekä erilaisten asiakkaiden kohtaamisen kykyä. Viranomaiskäsitteet ovat monille vieraita, ja ammattilaisen viestintään on kiinnitettävä huomiota. Ymmärtämisen haasteet tai häpeän tai toiseuden kokemukset eivät saa olla esteinä avun saamiselle.

LASTENSUOJELUN PROSESSI JOUSTAVAMMAKSI

Lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun sekä sosiaalihuoltolain mukaista prosessia tulee ajatella uudelleen. On tarkasteltava erilaisia vaihtoehtoja, kuten perhehoidon myöntämistä avohuollon tukitoimena ja pitkäkestoisen tuen saamista jo sosiaalihuoltolain mukaisena tukena.

Lastensuojelun prosessi näyttää liian sijoituskeskeiseltä ja rikkonaiselta. Lainsäädännön tulee mahdollistaa joustavasti erilaisten tuen ja kontrollin muotojen sujuva tarjoaminen. Lasten ja perheiden tulee saada nykyistä intensiivisempää tukea avohuollossa. Huostaanottoa ja huostassapidon lopettamista koskevissa ratkaisuissa on turvattava lapsen edun ensisijaisuuden toteutuminen. Useiden eri sijoitusten ja kotiutusten kokeileminen on lapselle ja perheelle raskasta. Pitkään jatkuneiden sijoitusten kohdalla tulisi myös arvioida muita jatkuvuutta turvaavia ratkaisuja ja sijaishuollon kehittämiseen tulisi panostaa.

Vakaviin päihde- ja mielenterveysongelmiin tarvitaan pitkäaikaista ja usein ympärivuorokautista tukea. Lastensuojelussa tulee panostaa kuntouttavaan tukeen. Liian lyhyt ja riittämätön tuki voi johtaa epäonnistumisiin ja vaikeuttaa myöhempää avun vastaanottamista.

Lastensuojelun prosessissa tulisi huomioida eri ikäryhmät paremmin. Vauvat jäävät lastensuojelutyössä näkymättömiin ja nuoruusikäisten tarpeisiin ei pystytty vastaamaan riittävän intensiivisesti. Jälkihuoltoa tulisi kehittää esimerkiksi sosiaaliohjauksen subjektiivisen oikeuden myötä sekä kiinnittämällä huomiota siirtymävaiheisiin.

Järjestöjen osaaminen tulee ottaa laajemmin osaksi julkisten palveluiden rakenteita.

Lastensuojelun ehkäisevään työhön on uskallettava panostaa.

Osallisuuden on oltava toiminnan rakenteissa ja kulttuurissa.

Lasten ja perheiden tulee saada intensiivisempää tukea avohuollossa ja sijaishuollon kehittämiseen tulee panostaa.

MITÄ TULISI TEHDÄ?

1. Vahvistetaan ihmissuhdeperustaisuutta, jatkuvuutta ja pysyvyysajattelua osaksi lasten suojelemisen toimintakulttuuria. Panostetaan työhyvinvointiin, johtamiseen, resursseihin sekä monitoimijaisuuteen lastensuojelussa. Tarkastellaan lastensuojelun lainsäädäntöä pysyvyyden tukemisen näkökulmasta.
2. Yhteistyön vahvistaminen järjestöjen kanssa lisää palveluiden joustavuutta ja monitoimijaisuutta. Järjestöjen on oltava mukana palveluita suunniteltaessa, toteutettaessa, kehitettäessä ja arvioitaessa.
3. Tuetaan perheitä riittävän ajoissa, rohkeasti ja vastuullisesti. Hyödynnetään tutkittua tietoa ja asiantuntijuutta ja tehdään lapsia ja perheitä koskevia päätöksiä huomioiden peruspalveluihin ja ehkäisevään tukeen panostaminen.
4. Lapsen etu tulee ottaa vahvemmin ohjaavaksi periaatteeksi. Lapsen ja perheen osallisuus tulee huomioida jo rakenteissa. Lapsia kohtaavien ammattilaisten osaamista ja ymmärrystä saavutettavuudesta ja osallisuudesta on vahvistettava.
5. Lastensuojelun prosessi sekä avohuollon ja sijaishuollon rajapinta on saatava joustavammaksi. Avataan rohkeammin intensiiviset palvelut myös sosiaalihuoltolain mukaiseen sosiaalityöhön ja tarjotaan enemmän pitkäkestoista intensiivistä tukea koko perheelle.

Lastensuojelun Keskusliitto, Pesäpuu, Adoptioperheet, Ammatillisten perhekotien liitto, Ensi- ja turvakotien liitto, Erytishuoltojärjestöjen liitto EHJÄ, Folkhälsans förbund, Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö, Luja ry., Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Nuorten Ystävät, Osallisuuden aika, Pelastakaa Lapset, Perhehoitoliitto, Romano Missio ja Suomen Icehearts

